

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

УДК 351.07:341.1/8:327

<https://doi.org/10.33271/ebdut/95.283>

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ГУМАНІТАРНИМ ПРОСТОРОМ НА ГЛОБАЛЬНОМУ РІВНІ: АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ

*І. І. Хожило, доктор з державного управління, професор, НТУ «Дніпровська політехніка»,
i.khozhylo@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8532-4108>*

Методологія дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять положення концепції Global Public Governance, сучасної теорії публічного управління та міжнародного гуманітарного права. Для досягнення поставленої мети використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: системний аналіз – для дослідження структури правового механізму публічного управління гуманітарним простором; інституційний аналіз – для визначення ролі міжнародних організацій у формуванні глобальної гуманітарної політики; порівняльно-правовий метод – при дослідженні міжнародно-правових актів і механізмів їх реалізації; структурно-функціональний аналіз – для обґрунтування взаємо-зв'язків між складовими правового механізму; метод наукового узагальнення – при формуванні авторської моделі правового механізму публічного управління гуманітарним простором.

Результати. Встановлено, що в умовах сучасних глобальних викликів гуманітарний простір трансформується в самостійний об'єкт глобального публічного управління, ефективність якого визначається якістю багаторівневої інституційної взаємодії. Запропоновано структурно-функціональну модель правового механізму, що структурно включає нормативно-правовий, інституційний, управлінський, моніторингово-відповідальний блоки.

Новизна. Наукова новизна полягає у розвитку теоретичних положень щодо публічного управління гуманітарним простором шляхом інтеграції концепції Global Public Governance у дослідження правового механізму його функціонування. Уперше запропоновано структурно-функціональну модель правового механізму публічного управління гуманітарним простором на глобальному рівні, яка розглядає його як відкриту багаторівневу систему взаємодії міжнародно-правових, інституційних, організаційних і цифрових інструментів управління, об'єднаних єдиною метою забезпечення гуманітарної безпеки, захисту прав людини та сталого розвитку.

Практична значущість. Запропонована модель може бути використана органами державної влади, міжнародними організаціями, закладами вищої освіти та науковими установами при розробленні концептуальних документів, програм розвитку гуманітарної сфери та проведенні подальших наукових досліджень.

Ключові слова: публічне управління та адміністрування, гуманітарний простір, Global Public Governance, глобальне врядування, правовий механізм державного управління, міжнародне гуманітарне право, міжнародні організації, гуманітарна політика, права людини, сталий розвиток.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку міжнародних відносин характеризується суттєвим зростанням ролі гуманітарного виміру глобального врядування\

© 2026. I. I. Khozhylo. Published by Dnipro University of Technology on behalf of Economics bulletin of the Dnipro University of Technology. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted reuse, distribution and reproduction in any medium provided the original work is properly cited

вання. Повномасштабні збройні конфлікти, міжнародний тероризм, вимушена міграція населення, демографічні трансформації, пандемічні загрози, кліматичні зміни та цифровізація суспільних процесів формують принципово нові виклики для забезпечення прав людини, міжнародної безпеки та гуманітарної стабільності.

За цих умов гуманітарний простір перестає бути виключно сферою соціальної політики окремих держав і дедалі більше виступає об'єктом глобального публічного управління [1, 2], що потребує узгоджених міжнародно-правових механізмів регулювання.

Особливого значення набуває формування ефективного правового механізму публічного управління гуманітарним простором, який забезпечував би реалізацію універсальних принципів міжнародного права, координацію діяльності міжнародних організацій, держав, громадянського суспільства та інших суб'єктів глобального врядування [3]. Саме правовий механізм створює інституційні та нормативні передумови для забезпечення гуманітарної безпеки, захисту прав людини [4], розвитку міжнародного гуманітарного співробітництва та реалізації міжнародних зобов'язань держав.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених проблематиці гуманітарної сфери та аспектам глобального управління, комплексне дослідження особливостей функціонування правового механізму публічного управління гуманітарним простором все ще залишається недостатньо розробленим. У більшості досліджень увага концентрується або на міжнародному гуманітарному праві, або на діяльності окремих міжнародних інституцій, тоді як взаємозв'язок правових, організаційних та управлінських складових функціонування гуманітарного простору на глобальному рівні потребує подальшого наукового осмислення [5–7]. Необхідність удосконалення концептуальних засад публічного управління гуманітарним простором в умовах трансформації сучасної системи міжнародних відносин, розвитку глобального врядування та

поглиблення міжнародної інтеграції є абсолютно очевидною, з особливим акцентом для України. Необхідність продовження досліджень за цим напрямком додатково пояснюється тим, що проблематика реалізації правового механізму публічного управління як на глобальному рівні управління, так і на загальнодержавному рівні, набуває особливої ваги в контексті протидії російській збройній агресії, яку вона веде у європейському регіоні з 2014 року. Важливою складовою актуальності заявленої проблематики дослідження слід вважати й контекст захисту прав людини, повоєнного відновлення, європейської інтеграції української держави та активної участі нашої держави у формуванні сучасної міжнародної гуманітарної політики [8, 9, 10].

Формулювання мети статті. Метою дослідження є формування цілісної наукової концепції правового механізму публічного управління гуманітарним простором на глобальному рівні через визначення його інституційних, нормативно-правових, організаційних та функціональних компонентів, дослідження особливостей їх взаємодії в системі Global Public Governance та обґрунтування напрямів удосконалення механізму з урахуванням сучасних глобальних викликів, принципів сталого розвитку, міжнародного гуманітарного права та європейських стандартів публічного управління.

Матеріали та методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять положення концепції Global Public Governance, сучасної теорії публічного управління та міжнародного гуманітарного права. Для досягнення поставленої мети використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема системний аналіз застосовано для дослідження структури правового механізму публічного управління гуманітарним простором на глобальному рівні управління. Інституційний аналіз використано з метою визначення ролі міжнародних організацій та інституцій у формуванні засад та механізмів реалізації глобальної гуманітарної політики. На основі порівняльно-правового методу дослідження проведено аналіз

релевантних міжнародно-правових актів і механізмів їх реалізації на загальнодержавному рівні управління (на прикладі України). Структурно-функціональний аналіз забезпечив обґрунтування взаємозв'язків між складовими правового механізму публічного управління гуманітарним простором на глобальному рівні. Метод наукового узагальнення застосовано для дескрипції авторської моделі правового механізму публічного управління гуманітарним простором на глобальному рівні управління. Під час підготовки дослідження інструменти генеративного штучного інтелекту ChatGPT (GPT-5.5) застосовано виключно для створення графічної візуалізації авторської моделі. Формування наукової концепції, аналіз джерел, інтерпретація результатів та формулювання висновків виконані автором самостійно.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні трансформації міжнародного середовища зумовлюють необхідність переосмислення традиційних підходів до управління гуманітарною сферою. Традиційно, в межах класичної парадигми міжнародних відносин, гуманітарна політика розглядалася, переважно, як сукупність міждержавних домовленостей і норм міжнародного гуманітарного права. Натомість, в умовах глобалізації, цифровізації та зростання ролі недержавних акторів дедалі більшої актуальності набуває концепція глобального публічного врядування (Global Public Governance). Зазначений підхід дає змогу аналізувати гуманітарний простір не лише як сферу правового регулювання, а як складну багаторівневу систему управління, у межах якої взаємодіють держави, міжнародні організації, регіональні об'єднання, громадянське суспільство, гуманітарні агенції, бізнес-структури та цифрові платформи.

Концепція Global Public Governance сформувалася як відповідь на обмеженість класичної моделі державоцентричного управління. Її вихідним положенням є визнання того, що значна частина сучасних суспільних проблем має транснаціональний характер і не може бути ефективно розв'язана виключно в межах національних юрисдикцій. До таких проблем належать

збройні конфлікти, масові переміщення населення, гуманітарні кризи, пандемії, кліматичні катастрофи, інформаційні війни та порушення прав людини [1–4]. У цьому контексті гуманітарний простір постає як особлива сфера глобального публічного інтересу, що потребує координації дій численних суб'єктів та вироблення спільних правил поведінки.

На відміну від поняття *global government*, яке передбачає існування єдиного наднаціонального уряду, *Global Public Governance* ґрунтується на мережевій моделі врядування [6, 7]. Вона не заперечує суверенітет держав, але передбачає його функціональне доповнення механізмами міжнародної координації, партнерства та спільного вироблення політики. Такий підхід особливо релевантний для гуманітарної сфери, де ефективність управління залежить не лише від наявності правових норм, а й від здатності різних акторів узгоджувати цілі, ресурси та управлінські рішення [6].

У межах *Global Public Governance* гуманітарний простір доцільно трактувати як транснаціональну систему публічної взаємодії, спрямовану на забезпечення базових прав людини, гуманітарної безпеки та соціальної стійкості суспільств. Така система охоплює кілька взаємопов'язаних рівнів: глобальний, регіональний, національний і локальний. На глобальному рівні формуються універсальні принципи та стандарти гуманітарної політики. На національному рівні забезпечується імплементація міжнародних норм у внутрішню правову та управлінську систему. Далі, вже на регіональному рівні відбувається їх адаптація до специфіки окремих інтеграційних об'єднань. На локальному рівні управління вже реалізуються конкретні гуманітарні програми й послуги для населення.

З позицій публічного управління принципово важливо зазначити, що підхід *Global Public Governance* змінює саму логіку правового механізму. Так, у традиційному розумінні правовий механізм розглядається як сукупність нормативно-правових актів, процедур їх реалізації та санкцій за порушення встановлених правил. В той же час у межах

глобального врядування він набуває більш ширшого змісту та охоплює не лише правові норми, а й інституційні, організаційні, комунікаційні та координаційні інструменти, які забезпечують практичну реалізацію таких норм. Тож, вочевидь, можна сказати, що правовий механізм в системі Global Public Governance є не статичною нормативною конструкцією. Радше за все він визнається як динамічна управлінська система з високими адаптаційними властивостями.

Особливу роль в системі Global Public Governance відіграють міжнародні організації. Вони виступають не лише суб'єктами міжнародного права, а й центрами координації глобальної гуманітарної політики. Через механізми резолюцій, програм, моніторингових процедур, експертних оцінок і фінансових інструментів міжнародні організації формують порядок денний, визначають пріоритети та стимулюють держави до виконання гуманітарних зобов'язань. Водночас їхня діяльність дедалі частіше ґрунтується на партнерській взаємодії з національними урядами, неурядовими організаціями та приватним сектором, що є характерною ознакою мережевого врядування.

Важливою рисою Global Public Governance є також поліцентричність [6]. У глобальній гуманітарній сфері відсутній єдиний центр ухвалення рішень. Але існує велика кількість взаємопов'язаних центрів гуманітарної компетенції. Це створює як можливості, так і ризики у глобальному та національному вимірах. Прикладом цього слугує пандемія COVID-19, яка спричинила глобальну гуманітарну кризу. Один із найбільш потужних викликів цієї пандемії, як зазначає А. Макурін, отримала система освіти України, але вдало змогла йому протистояти [11]. Тож, з одного боку, поліцентричність сприяє гнучкості, адаптивності та залученню різноманітних ресурсів для стійкості та розвитку. З іншого боку, це може породжувати дублювання функцій, фрагментацію політики та розмивання відповідальності між суб'єктами глобального та національного рівня управління. Саме тому правовий механізм має забезпечувати не лише

встановлення правил, а й координацію та узгодженість дій різних суб'єктів.

У цьому контексті особливого значення набуває принцип підзвітності та відповідальності. Для глобального публічного врядування він є одним із ключових критеріїв легітимності. Суб'єкти гуманітарної політики мають не лише декларувати цілі та приймати рішення. Не менш важливою управлінською функцією є звітування про результати, обґрунтування необхідності використання ресурсів та усвідомлена відповідальність за порушення прав людини чи невиконання взятих зобов'язань. Отже, ми впевнені, що апріорно правовий механізм повинен містити дієві процедури моніторингу, аудиту, розслідування та реагування на порушення.

Відомо, що цифровізація суттєво змінює способи комунікації, координації та надання гуманітарної допомоги. Онлайн-платформи, системи обміну даними, цифрова ідентифікація та аналітичні інструменти дають змогу оперативніше реагувати на кризи й підвищувати адресність гуманітарної допомоги. В той же час, повсюдне впровадження цифрових технологій в рамках системи Global Public Governance стосовно гуманітарного простору супроводжується низкою новітніх викликів. Насамперед, мова йде про захист персональних даних, кібербезпеку, цифрову нерівність тощо. Тому сучасний правовий механізм глобального гуманітарного врядування має включати й цифровий вимір.

Для України застосування концепції Global Public Governance має не лише теоретичне, а й практичне значення. В умовах збройної агресії, масштабних гуманітарних потреб і повоєнного відновлення Україна активно взаємодіє з міжнародними організаціями, державами-партнерами та гуманітарними агенціями. Це вимагає не просто імплементації міжнародних норм, а формування спроможної системи координації, моніторингу та відповідальності. У цьому сенсі інтеграція принципів Global Public Governance у національну систему публічного управління може сприяти підвищенню ефективності гуманітарної політики,

зміцненню міжнародної довіри та прискоренню європейської інтеграції.

Отже, розвиток концепції глобального публічного врядування засвідчує, що забезпечення ефективного функціонування гуманітарного простору потребує не лише існування міжнародно-правових норм, а й створення цілісного правового механізму, здатного забезпечувати координацію діяльності великої кількості суб'єктів публічного управління. У сучасних умовах такий механізм виступає інтегрованою системою правових, інституційних, організаційних та інформаційних елементів, які функціонують як єдиний комплекс управлінського впливу.

На відміну від традиційних підходів, що обмежують правовий механізм виключно нормативно-правовим регулюванням, у межах концепції Global Public Governance його доцільно розглядати як багаторівневу систему забезпечення засад реалізації гуманітарної політики. Тож така система має бути заснованою на взаємодії міжнародних

інститутів, держав, громадянського суспільства, міжнародних неурядових організацій, бізнесу та цифрових платформ з метою реалізації ефективного управління.

У цьому дослідженні під правовим механізмом публічного управління гуманітарним простором пропонується розуміти систему взаємопов'язаних міжнародно-правових норм, інституцій, управлінських процедур, інструментів координації та механізмів відповідальності, спрямованих на забезпечення реалізації універсальних гуманітарних принципів, захисту прав людини та сталого розвитку гуманітарного простору в умовах глобального врядування. Детальна модель правового механізму презентує кілька взаємопов'язаних структурно-функціональних складників (рис.1). Фундаментом правового механізму виступають універсальні цінності міжнародного співтовариства, які визначають зміст світової гуманітарної політики.

Рис. 1. Концептуальна модель правового механізму публічного управління гуманітарним простором: глобальний рівень (візуалізація авторської ідеї за допомогою платформи

<https://chatgpt.com>)

Джерело: складено на основі [12-17]

До них належать такі принципи, як верховенство права, повага до прав людини, людська гідність, гуманність, недискримінація, рівність, солідарність, інклюзивність, підзвітність, прозорість, сталий розвиток. Ці принципи формують нормативну основу всієї системи публічного управління гуманітарним простором.

Розглянемо більш детально структуру авторської моделі правового механізму публічного управління гуманітарним простором. Так, складник нормативно-правової бази формує юридичне підґрунтя функціонування гуманітарного простору, визначаючи систему міжнародних і національних правових норм, принципів та стандартів. До цього блоку належать міжнародні договори, норми міжнародного гуманітарного права, документи у сфері прав людини, національне законодавство та нормативно-правові акти, що регламентують реалізацію гуманітарної політики. Базовими нормативно-правовими документами правового механізму управління гуманітарним простором на глобальному рівні є такі, як:

– Статут Організації Об'єднаних Націй (1945, Charter of the United Nations) [12];

– Загальна декларація прав людини (1948, Universal Declaration of Human Rights);

– Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966, International Covenant on Civil and Political Rights) та Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966, International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights);

– Женевські конвенції про захист жертв війни (1949, Geneva Conventions of 12 August 1949);

– Конвенція про статус біженців (1951, Convention Relating to the Status of Refugees);

– Конвенція про права дитини (1989, Convention on the Rights of the Child);

– Конвенція про права осіб з інвалідністю (2006, Convention on the Rights of Persons with Disabilities);

– міжнародні гуманітарні стандарти (зокрема, Core Humanitarian Standard on Quality and Accountability (CHS), 2014);

– Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року та Цілі сталого розвитку ООН (2015, Transforming our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development) [16];

– регіональні міжнародні договори (зокрема, European Convention on Human Rights (1950), European Social Charter (Revised) (1996), Charter of Fundamental Rights of the European Union (2000)) [13].

Нормативно-правова база, як складник моделі правового механізму глобального управління гуманітарним простором, визначає юридичні межі діяльності всіх суб'єктів гуманітарної політики, які здійснюють свою діяльність на глобальному рівні управління або керуються цією базою під час реалізації міжнародних двосторонніх угод у гуманітарній сфері на національному рівні управління. Більш того, як зазначає професорка Н. М. Драгомирецька, зарубіжні університети, спираючись на такий міцний нормативно-правовий фундамент, вже започаткували підготовку магістрів гуманітарної інженерії у сфері публічного управління та адміністрування [12].

Складник інституційного забезпечення в рамках реалізації правового механізму управління гуманітарним простором охоплює сукупність суб'єктів, відповідальних за формування та реалізацію гуманітарної політики на глобальному, національному та місцевому рівнях. Глобальними інституціями виступають міжнародні організації, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, інститути громадянського суспільства, наукові установи та інші стейкхолдери. Їх взаємодія забезпечує координацію гуманітарного управління. Діяльність таких суб'єктів ми розподілили на 3 групи, відповідно до їх основного функціоналу. Так, інституційно-правовими функціями управління наділені такі суб'єкти глобального рівня управління як ООН, Рада Європи [13, 14] та Європейський Союз. До другої групи ми відносимо суб'єкти, які забезпечують операційно-гуманітарні функції. Це такі міжнародні організації, як УВКБ ООН, ЮНІСЕФ, ВООЗ, МОМ [15], Всесвітня продовольча програма, Міжнародний Комітет Червоного Хреста. Третя група міжна-

родних організацій є відповідальною за фінансове забезпечення реалізації глобальних гуманітарних ініціатив. Таку діяльність провадять Світовий Банк [4], регіональні банки розвитку, міжнародні донорські фонди та інші. Важливо зазначити, що навіть в умовах повномасштабної війни, українська держава є активним суб'єктом політики розвитку гуманітарного простору. Прикладом багаторівневого гуманітарного врядування, у межах якого в Україні реалізуються принципи координації, партнерства та підзвітності, характерні для концепції Global Public Governance, є План гуманітарного реагування для України (Ukraine Humanitarian Response Plan, HRP). Цей план щорічно координується Управлінням ООН з координації гуманітарних питань (ОСНА) у взаємодії з агентствами системи ООН, міжнародними гуманітарними організаціями, Урядом України та міжнародними донорами [4, 16]. Саме цей план, на нашу думку, є прикладом сучасного глобального гуманітарного врядування. Прикладним аспектом реалізації всіх трьох функціональних напрямків інституційного складника правового механізму управління є багатосторонній цільовий фонд підтримки України (Ukraine Relief, Recovery, Reconstruction and Reform Trust Fund, URTF). Його діяльність адмініструється Світовим Банком у партнерстві з Урядом України та урядами держав-донорів. В інституційному контексті управлінської діяльності ця глобальна ініціатива презентує інтеграцію гуманітарної допомоги, відновлення соціальної інфраструктури та інституційного розвитку в єдину систему публічного управління. Адже в реалізації проєкту беруть участь: Світовий банк, Європейський Союз, уряди держав-партнерів та центральні органи виконавчої влади України (інституційно-правовий рівень управління). Операційний рівень управління за цим проєктом адмініструється міжнародними гуманітарними організаціями, спеціалізованими агентствами ООН, національними органами влади та органами місцевого самоврядування. Світовий банк, Європейська Комісія, уряди Японії, Канади, США, Норвегії, Нідерландів, Литви та інших держав-донорів

забезпечують фінансовий рівень управління Проєкту. Таким чином, цей Проєкт демонструє еволюцію гуманітарної політики від короткострокового реагування до комплексного управління відновленням української держави. Це повністю відповідає сучасній концепції Global Public Governance.

Складник управлінських інструментів відображає систему практичних механізмів реалізації гуманітарної політики, що включає стратегічне планування, державні програми, публічні послуги, цифрові технології, фінансові інструменти, механізми міжсекторальної взаємодії та комунікації. Їх застосування забезпечує досягнення визначених гуманітарних цілей відповідно до принципів належного врядування. Найбільш сучасним прикладом використання управлінських інструментів у гуманітарній сфері є План України (Ukraine Plan), розроблений у межах фінансового інструменту Ukraine Facility Європейського Союзу. Цей документ затверджений постановою Кабінету Міністрів України 15 листопада 2024 р. № 1318. Його зміст обґрунтовує необхідність реалізації комплексу реформ, спрямованих на забезпечення соціальної стійкості, розвитку людського капіталу, інклюзивності, цифровізації публічних послуг, підтримки ветеранів, внутрішньо переміщених осіб, осіб з інвалідністю та інших соціально вразливих груп населення. Реалізація цього Плану базується на використанні стратегічного планування, цифрового врядування, програмно-цільового фінансування, міжвідомчої координації та системи моніторингу виконання реформ. На нашу думку, це не просто міждержавний документ гуманітарного змісту, а правовий інструмент сучасного публічного управління, реалізація якого забезпечується фінансовими коштами ЄС. Ми переконані, що Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні до 2030 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 366, є прикладом реалізації людиноцентричної гуманітарної політики через сучасні інструменти публічного управління. Ця Стратегія затверджена урядом України. Стратегія реалізує гуманітарну політику через систему

конкретних управлінських інструментів: державне стратегічне планування, міжвідомчу координацію, цифровізацію адміністративних і соціальних послуг, розвиток інклюзивної інфраструктури, забезпечення рівного доступу до освіти, охорони здоров'я, працевлаштування, культури та публічної інформації. Важливою особливістю документа є інтеграція принципів належного врядування, людиноцентризму, інклюзивності та партнерства держави, органів місцевого самоврядування, громадянського суспільства й міжнародних партнерів у практичну площину суб'єктно-об'єктної взаємодії.

Завершальним складником авторської моделі правового механізму управління гуманітарним простором є моніторинг і державна відповідальність, адже саме він забезпечує оцінювання результативності функціонування правового механізму. Моніторинг, контроль, аналіз показників ефективності, прозорість прийняття та реалізації управлінських рішень, підзвітність та дотримання правових норм є основою ефективного функціонування цього складника. Крім того, цей складник моделі забезпечує функцію зворотного зв'язку, сприяючи своєчасному коригуванню управлінських рішень і підвищенню ефективності реалізації гуманітарної політики. Одним із найбільш показових прикладів реалізації механізму моніторингу та відповідальності є Універсальний періодичний огляд (Universal Periodic Review, UPR), який здійснюється в рамках Ради ООН з прав людини. Застосування цього інструменту глобального управління гуманітарним простором передбачає регулярне оцінювання стану дотримання прав людини у всіх державах-членах ООН. Крім того, такий огляд забезпечує аналіз виконання міжнародних зобов'язань з боку країн-учасниць на засадах самозвітності, підготовку рекомендацій та подальший моніторинг їх виконання. Універсальний періодичний огляд як управлінський моніторинговий інструмент має найвищу ефективність, якщо він здійснюється на підставі певних принципів управління. Насамперед, такими принципами є відкритість, підзвітність та системний зворотний зв'язок між міжнародними

інституціями й національними урядами в рамках правового механізму глобального управління гуманітарним простором. Іншим прикладом застосування ефективних інструментів управління можна назвати добровільні Національні огляди (Voluntary National Reviews, VNRs). Національні уряди представляють їх на Політичному форумі високого рівня ООН зі сталого розвитку [17]. Добровільний національний огляд дозволяє урядам держав оцінити прогрес у досягненні Цілей сталого розвитку, комплексно проаналізувати результати державної політики, провести моніторинг відповідних індикаторів (позитивних та негативних індикаторів). На підставі результатів Національного огляду визначаються проблеми реалізації та формуються рекомендації щодо вдосконалення управлінських рішень у гуманітарній сфері. Таким чином забезпечується міжнародний механізм підзвітності у сфері реалізації гуманітарної та соціальної політики. Прикладом реалізації міжнародних механізмів моніторингу є участь України у процедурі Voluntary National Reviews (VNRs). У 2020 році Україна представила перший добровільний Національний огляд щодо досягнення Цілей сталого розвитку за період 2015-2019 рр. [18]. У звіті представлено результати комплексного оцінювання інтеграції ЦСР у систему державного стратегічного планування, визначено індикатори моніторингу та окреслено ключові виклики реалізації державної політики. Після 2022 року Україна таких звітів не готувала. Але наша держава приймає активну участь у підготовці міжнародних аналітичних документів щодо відновлення та оцінювання потреб, зокрема Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA). Таким чином, ці прикладні аспекти реалізації правового механізму глобального управління гуманітарним простором показують, що інструментарій добровільного Національного огляду є класичним підходом оцінювання досягнення Цілей сталого розвитку. А міжнародні аналітичні документи щодо відновлення та оцінювання потреб України у повоєнний період є сучасним інструментом моніторингу гуманітарних, соціальних та економічних наслідків війни на

глобальному рівні управління. Цей інструмент використовується урядом нашої держави для коригування політики відновлення та координації міжнародної допомоги.

Отже, ми показали, що представлені структурні компоненти моделі у своєму взаємозв'язку формують цілісний правовий механізм публічного управління гуманітарним простором. В системі Global Public Governance правовий механізм забезпечує реалізацію міжнародних стандартів, захист прав людини, зміцнення соціальної згуртованості, демократичної стійкості та досягнення цілей сталого розвитку в умовах сучасних глобальних викликів. Представлений авторський структурно-функціональний дизайн правового механізму глобального управління гуманітарним простором обґрунтовує його сутність не тільки з позицій сукупності правових норм, але й в рамках інтегрованої багаторівневої системи управління, що функціонує у парадигмі Global Public Governance. Це забезпечується поєднанням нормативного, інституційного, управлінського та контрольо-моніторингового виміру публічноуправлінської діяльності, що здійснюється на глобальному рівні та забезпечує його корелятивну відповідь на національному рівні.

Таким чином, на підставі вище зазначеного можна розглядати правовий механізм публічного управління гуманітарним простором як відкриту адаптивну систему, що функціонує за принципами багаторівневого глобального врядування. Його особливістю є поєднання міжнародно-правового регулювання, інституційної взаємодії, інструментів публічного управління та механізмів публічної підзвітності. На відміну від традиційних моделей, запропонована модель правового механізму управління гуманітарним простором має не лінійний, а циклічний характер. Зокрема, результати моніторингу та оцінювання стають підставою для перегляду політик, удосконалення нормативної бази й адаптації управлінських рішень до нових гуманітарних викликів. Такий зворотний зв'язок забезпечує в реалізації правового механізму управління гнучкість, стійкість та його здатність до постійного вдосконалення.

Зазначимо, що отримані результати нашого дослідження можуть бути використані з метою удосконалення державної гуманітарної політики, гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами та розвитку механізмів міждержавної взаємодії у гуманітарній сфері.

Висновки. Проведене дослідження дозволило сформулювати науково обґрунтовану тезу, що в умовах трансформації сучасної системи міжнародних відносин гуманітарний простір набуває статусу самостійного об'єкта глобального публічного управління. Його функціонування дедалі більше визначається не лише міжнародно-правовими нормами, а й ефективністю багаторівневої взаємодії держав, міжнародних організацій, інститутів громадянського суспільства та інших суб'єктів глобального врядування. Це зумовлює необхідність переосмислення традиційних підходів до дослідження гуманітарної політики та переходу від вузького нормативно-правового трактування до комплексного управлінського аналізу.

Встановлено, що концепція Global Public Governance є ефективною методологічною основою для дослідження публічного управління гуманітарним простором, оскільки дозволяє інтегрувати правові, інституційні, організаційні та цифрові складові у єдину систему врядування. На відміну від державоцентричних моделей, вона ґрунтується на принципах мережевої взаємодії, поліцентричності, підзвітності, партнерства та багаторівневої координації, що відповідає сучасним тенденціям розвитку міжнародного співробітництва.

У ході дослідження запропоновано авторське трактування правового механізму публічного управління гуманітарним простором як інтегрованої системи міжнародно-правових, інституційних, організаційних, інформаційних і цифрових інструментів, спрямованих на забезпечення гуманітарної безпеки, реалізацію прав людини та досягнення цілей сталого розвитку. На цій основі розроблено структурно-функціональну модель правового механізму, що включає нормативно-правовий, інституційний, управлін-

2. Bevir, M. (2013). *Governance: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/actrade/9780199606412.001.0001>
3. Weiss, T.G., & Wilkinson, R. (2018). *Rethinking Global Governance: Complexity, Authority, Power, Change*. Cambridge: Polity Press.
4. OECD, & The World Bank. (2013). *Integrating Human Rights into Development: Donor Approaches, Experiences and Challenges* (2nd ed.). Paris: OECD Publishing.
5. Barnett, M. (2013). Humanitarian Governance. *Annual Review of Political Science*, (16), 379-398. Retrieved from <https://www.annualreviews.org/content/journals/10.1146/annurev-polisci-012512-083711>
6. Weiss, T.G. (2016). *Global Governance: Why? What? Whither?* Cambridge: Polity Press.
7. Barnett, M. N., Pevehouse, J. C. W., & Raustiala, K. (Eds.). (2021). *Global Governance in a World of Change*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108915199>
8. Bashtannyk, V. (2012). Humanizatsiia publichnoho upravlinnia yak imperativ derzhavno-upravlin-skykh transformatsii [Humanization of Public Administration as an Imperative of Public Administration Transformations]. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy*, (4), 5-13. Retrieved from <http://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/162985>
9. Opanashchuk, P. (2025). Pryntsypy, standarty ta tsinnosti humanitarnoi polityky YeS. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Derzhavne upravlinnia*, 21(1), 11-15. <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2025/21-2/11>
10. Lypovska, N.A. (Ed.). (2024). *Suchasnyi sotsiohumanitarnyi prostir krain Yevropeiskoho Soiuzu: publichnoupravliniski aspekty*. Dnipro: NTU «Dniprovskia Politehnika».
11. Makurin, A.A., & Makurina, O.A. (2025). *Derzhavne upravlinnia vyshchoiu osvitoiu v umovakh pandemii COVID-19: analiz kryzovykh adaptatsii ta systemnykh transformatsii*. *Economic Bulletin of Dnipro University of Technology*, 2(90), 225-234. <https://doi.org/10.33271/ebdut/90.225>
12. Drahomyretska, N.M. *Pidhotovka fakhivtsiv v sferi publichnoho upravlinnia: zarubizhni novitni pidkhody*. Retrieved from https://ir.nmu.org.ua/server/api/core/bitstreams/75e0ce0b-96a4-47f9-a009-9a8e229ba9b5/content?utm_source=chatgpt.com
13. Orhanizatsiia Obiednanykh Natsii. *Statut Orhanizatsii Obiednanykh Natsii: mizhnarodnyi dokument vid 26 chervnia 1945 r. Nabrav chynnosti 24 zhovtnia 1945 r.* Retrieved from *United Nations Charter (full text)*
14. Rada Yevropy. *Konventsii pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod : mizhnarodnyi dokument vid 4 lystopada 1950 r.* Retrieved from *European Convention on Human Rights*
15. International Organization for Migration. *Constitution of the International Organization for Migration*. Geneva: International Organization for Migration, 2021. (Constitution and Basic Texts, 3rd ed.). Retrieved from *Constitution and Basic Texts (3rd ed.)*
16. Upravlinnia OON z koordynatsii humanitarnykh pytan (OCHA). *Plan humanitarnoho re-ahuvannia dlia Ukrainy (Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan, HRP) 2025*. Niu-York; Zheneva: OCHA, 2025. Retrieved from *ofitsiyni dokument HRP 2025*
17. United Nations (2015). *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. Retrieved from <https://sdgs.un.org/2030agenda>
18. Ministerstvo rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy. *Dobrovilnyi natsionalnyi ohliad shchodo dosiahnennia Tsilei staloho rozvytku v Ukraini: 2015-2019 roky*. Kyiv, 2020. 176 s. Retrieved from *Dobrovilnyi natsionalnyi ohliad shchodo Tsilei staloho rozvytku v Ukraini*

PUBLIC MANAGEMENT OF HUMANITARIAN SPACE AT THE GLOBAL LEVEL: ASPECTS OF IMPLEMENTATION OF THE LEGAL MECHANISM

I. I. Khozhylo, Doctor of Public Administration, Professor, Dnipro University of Technology

Methods. The theoretical and methodological basis of the research is the provisions of the concept of Global Public Governance, the modern theory of public administration and international humanitarian law. To achieve the set goal, a set of general scientific and specific research methods was used: system analysis – to study the structure of the legal mechanism of public administration of the humanitarian space; institutional analysis – to determine the role of international organizations in the formation of global humanitarian policy; comparative legal method – in the study of international legal acts and mechanisms of their implementation; structural and functional analysis – to substantiate the relationships between the components of the legal mechanism; scientific

generalization method – in the formation of the author's model of the legal mechanism of public administration of the humanitarian space.

Results. It was established that in the conditions of modern global challenges, the humanitarian space is transformed into an independent object of global public administration, the effectiveness of which is determined by the quality of multi-level institutional interaction. A structural and functional model of the legal mechanism is proposed, which structurally includes regulatory, institutional, managerial, monitoring and responsibility blocks.

Novelty. The scientific novelty lies in the development of theoretical provisions on public management of the humanitarian space by integrating the concept of Global Public Governance into the study of the legal mechanism of its functioning. For the first time, a structural and functional model of the legal mechanism of public management of the humanitarian space at the global level is proposed, which considers it as an open multi-level system of interaction of international legal, institutional, organizational and digital management tools, united by the single goal of ensuring humanitarian security, protecting human rights and sustainable development.

Practical value. The proposed model can be used by state authorities, international organizations, higher education institutions and scientific institutions in the development of conceptual documents, programs for the development of the humanitarian sphere and conducting further scientific research.

Keywords: public management and administration, humanitarian space, Global Public Governance, global governance, legal mechanism of public administration, international humanitarian law, international organizations, humanitarian policy, human rights, sustainable development.

Стаття надійшла до редакції 05.08.2026 р.

Прийнята до публікації 19.08.2026 р.

Дата публікації 30.09.2026 р.